

Asemakaavan luontoselvitys, Äänekosken kaupunki, Ääneniemi

8.9.2019

Agriborealis osk

Leena Nikolajev-Wikström ja Heikki Helle

Luontoselvityksen tavoite

Luontoselvitys on tehty Äänekosken kaupungissa Ääneniemessä asemakaavan muutosta varten. Muutosalueen pinta-ala on 15 hehtaaria (liite 1). Asemakaavaa laadittaessa luonnonympäristöä tulee vaalia eikä siihen liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää (MRL 54 §). Kaavan vaikutukset mm. kasvi- ja eläinlajeihin ja luonnon monimuotoisuuteen on arvioitava (MRA 1 §). Kaavan luontovaikutusten arviointi tehdään luontoselvityksen perusteella.

Maastokartoituksen menetelmät

Luontoselvityksen maastokartoitus tehtiin 24.4.2019 ja 2.8.2019. Alueelta tarkastettiin luontotyypit, kasvillisuus sekä alueen sopivuus mahdollisille uhanalaisille lajeille (Hyvärinen ym. 2019) tai luontodirektiivin liitteiden II ja IV(a) lajeille (www.ymparisto.fi -> Luonto -> Lajit -> Luonto- ja lintudirektiivien lajit). Luontotyypeistä etsittiin erityisesti uhanalaisia luontotyyppisiä (Kontula ym. 2018), joista osa kuuluu metsälain 10 § erityisen arvokkaisiin elinympäristöihin ja osa luonnonsuojelulain suojeltuihin luontotyyppisiin. Vesilain 2:11 § suojelemista pienvesistä etsittiin luonnontilaisen kaltaisia puroja, noroja tai lähteitä. Lajeista kartoitettiin putkilokasvit sekä liito-oravat. Linnusto kartoitettiin eri maastokäynnillä.

Luontodirektiivin liitteessä II lueteltujen lajien esiintymät tulee erityisesti huomioida erilaisissa hankkeissa. Liitteen IV(a) lajien yksilöt sekä niiden lisääntymis- ja levähdyspaikat edellyttävät tiukkaa suojelua (luonnonsuojelulaki 49 §). Metsissä tehtiin tarkka liito-oravakartoitus eli tutkittiin lähes kaikkien vanhojen kuusten ja haapojen tyvet. Liito-oravalle sopivia pesäkoloja ja risupesäitä etsittiin lisäksi kaikenlaisista puista. Liito-orava käyttää ja merkkää papanoillaan erityisesti metsän järeimpiä kuusia ja haapoja. Jos metsikkö on naaraan asuttama, on tällaisten puiden tyvellä yleensä loppukesään asti havaittavissa kasoittain papanoita, joilla naaras merkkää reviirin. Alkukesällä papanat ovat yleensä ainoa löydettävissä oleva merkki liito-oravan oleskelusta.

Selvitysalueen linnusto kartoitettiin 19.6.2019 varhaisaamun tunteina kartoittamalla koko alue. Kartoituksessa kuljettiin koko alue läpi kävellen enintään sadan metrin välein tarkoituksena havaita kaikki alueella laulavat linnut. Kartoitusaamu ajoittui lintujen aktiivisen laulukauden loppupuolelle, mutta varhain aamulla reviiriään kuuluttavat linnut olivat edelleen aktiivisesti äänessä ja poikueet äänekkäästi kerjäten liikkeellä. Myös kartoitettavan alueen pienen pinta-alan johdosta alueen linnustosta saatiin kattava kuva.

Maastokartoituksen epävarmuustekijät

Putkilokasvit kartoitettiin 2.8.2019. Osa putkilokasveista voi olla jo kukkineita, jolloin niitä on vaikeampi tunnistaa ilman kukkia.

Alueen luonnonpiirteet ja luontotyytit

Alueen luontotyytit vaihtelevat alueen eteläosan koivumetsästä, jonka aluskasvillisuudessa kasvaa pihlajan taimia, alueen pohjoisosan varttuneeseen sekametsään, jonka puusto koostuu kuusesta, koivusta ja männystä. Metsää on hoidettu metsätalousmaana. Äänejärven kapea rantametsikkö on aidattu, ja puusto on koivua sekä pajun taimia. Alueen keskiosissa on avohakkuualue, jolla kasvaa koivun taimia.

Alueen pohjoisosassa on paikoin luonnontilaisen kaltainen puronvarsilehto (Vartija & Nieminen 2018). Paikoin puronvarsi on suurruoholehdon tyyppistä runsaine mesiangervokasvustoineen ja toisaalla hiirenporras on vallannut alaa. Puron varrelta on hiljattain raivattu nuorta lehtipuustoa ja alue on muuttunut valaistusolosuhteiltaan.

Kasvilajisto

Koivumetsässä kasvaa maitohorsmaa, ahomansikkaa ja lillukkaa, sekä paikoin myös pukinjuurta. Kaava-alueen pohjoisosan sekametsän kasvillisuus koostuu metsäkortteesta ja vadelmasta. Alueella kasvaa myös hieman tertuseljaa. Aidatussa rantametsässä on paljon mesiangervoa ja maitohorsmaa.

Liito-oravat

Vuonna 2018 tehdyssä luontokartoituksessa (Vartija & Nieminen 2018) löydettiin liito-oravan papanoita kaavoitusalueen pohjoisosassa. Liito-oravan papanoita löydettiin silloin alueelta useiden puiden tyviltä. Papanahavainnot olivat määrältään niukkoja (yksittäisestä papanasta muutamaan kymmeneen), ja sekä vanhoja että tuoreita papanoita löytyi. Papanalöydökset olivat yhtä lehtikuusta lukuun ottamatta kuusien tyvillä. Runsaimmin papanoita löytyi kuusen tyveltä lähellä asuintaloa alueen pohjoisnurkassa. Risupesiiä tai kolopuita ei löydetty lainkaan.

Nyt tehdyssä luontokartoituksessa papanoita ei löytynyt. Liito-orava saattaa silti esiintyä alueella, vaikka tänä kesänä ei löydettykään papanoita.

Linnut

Selvitysalueen linnusto koostuu kattavasta kirjosta kulttuurivaikutteisten ympäristöjen lajeja. Selvitysalueen ylivoimaisesti runsaslukuisimmat lintulajit kartoitusaamuna olivat lehtokerttu ja vihervarpunen. Edellä mainittujen lisäksi kartoituksessa havaittiin seuraavat lintulajit: rantasipi, sepelkyyhky, mustarastas, räkättirastas, punakylkirastas, viitakerttunen, pajulintu, harmaasiippo, kirjosiippo, sinitiainen, harakka, peippo, viherpeippo, tikli, punavarpunen, punatulkku ja keltasirkku.

Huomionarvoiset luontotyytit ja lajit, jotka on huomioitava asemakaavassa

Selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulaissa mainittuja suojeltuja luontotyyppieitä eikä

luontodirektiivin luontotyyppinä. Pienialainen puronvarsi alueen pohjoisosassa on metsälain 10 §:n perusteella rauhoitettu erityisen arvokas elinympäristö ja alueella elää myös liito-orava, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty (Vartija & Nieminen 2018).

Puronvarsilehto säästetään hakkuilta riittävällä suojavyöhykkeellä. Muualla metsikössä varovaiset poimintahakkuut ovat mahdollisia. Pehmeä lehtopohja ei välttämättä kestä metsäkoneen painoa, mikä on huomioitava käsittelyä valittaessa.

Vaikka tänä kesänä ei löydettykään liito-oravan papanoita, se saattaa silti elää alueella ja samat suositukset koskevat edelleen maankäyttöä. Alueella säästetään nuorta lehtipuustoa kuten harmaaleppää, haapaa ja koivua, joita liito-orava käyttää ravintokasveinaan. Kulkuyhteys Autionpuiston ja Mörtinrannan suuntaan säilytetään rantakaistaletta pitkin. Autionpuistosta ja Mörtinrannasta on vuonna 2017 löydetty myös liito-oravan papanoita (Vartija 2017 a ja b).

Aidattu rantametsä suositellaan jätettävän sellaisenaan, kuin se on, sillä alue on hyvin kapea ja rannalla kulkevan ulkoilureitin varrella.

Selvitysalueella havaituista lintulajeista uhanalainen on viherpeippo (erittäin uhanalainen). Uhanalaisuudestaan huolimatta viherpeippo on edelleen sangen tavallinen pesimälaji selvitysalueen kaltaisilla viheraluevaltaisilla kulttuuriseuduilla. Viherpeippo ei ole metsistä riippuvainen laji ja viihtyy selvitysalueella nimenomaan rakennettuun ympäristöön kytkeytyvillä pensaikkosilla viheralueilla. Selvitysalue pysyy oletettavasti viherpeipolle soveliaana elinympäristönä, mikäli alue säilyy erilaisten viheralueiden reunustamana ja pirstomana.

Lintudirektiivin I-liitteen erityisesti suojeltavia lajeja ei havaittu selvitysalueella.

Lähteet

Hyvärinen E., Juslén A., Kemppainen E., Uddström A. & Liukko U.-M. 2019. Suomen lajien uhanalaisuus-Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.

Kontula, T. & Raunio A. 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. - Suomen ympäristö 5. Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö.

Vartija N. 2017 a. Luontoselvitys Äänekosken Mörtinrannassa.

Vartija N. 2017 b. Autionpuiston harvennusalueen luontoselvitys.

Vartija N. & Nieminen T. 2018. Luontoselvitys Äänekosken Ääneniemessä.

Liite 1. Koko kartoitusalue

